

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

ALINTI

“Aynı şeydir yaşayan ve ölen, uyanık ve uyuyan, genç ve yaşlı. Çünkü sonrakiler öncekilerle, öncekiler sonrakilerle yer değiştirir.”

(*Herakleitos – Fragmanlar*)

ÖNCENİN SONRA İLE BAĞI

Herakleitos aynıyı öyle güzel açıklamış ki bu alıntıyı seçmesem olmazdı yaşayan ve ölenin uyanık ve uyuyanın genç ve yaşlının aynı olduğunu bilen bu insana saygılarımı sunarak denememe başlıyorum.

İnsan doğar gelişir ölür lakin bu aşamaları geçirirken izler bırakır ve bunun yanında izleri de yok eder bir eser bırakmak veya bir tarlaya kazma vurmak ve daha yüceleri ve daha basitleri bunun içindedir fakat insan bu evreleri yaşarken aynı zamanda yok etmeyi seçme hakkına da sahiptir ve bu hakkı ölenin geleceğe bıraktığı mülkü yok ederek de yapabilir bu mülk bir fikir bir materyal de olabilir ama şöyle bir ilginçlik söz konusudur ki yapan ve yok eden denince şu anlaşılabilir yapan geçmiş (öleni) ileriye taşır (yaşatır) yok eden ise geçmiş yok eder fakat gerçekten bu böyle midir ? Bu soruyu sorarak konuyu uzatıyorum çünkü bu soru üzerinden yorum getirmesem şu esas atlamış olacağım:

YER DEĞİŞTİRMEKTEN KASIT NEDİR ?

İki bardağı masanın üzerine koyduğumuzu varsayalım bu bardakların ikisini de birbirlerinin yerine koyarsak onların yerini değiştirmiş oluruz ama gelin görün ki insanın geleceğe bırakmayı seçerek yapıp yok ettikleri bu örnektekinden çok daha derin çünkü işin içinde kadere temas var geçmişte doğan bir fikir yapanı yaşatırsan (ki bu o kişi ölse bile onu hatıralarda tutarak mümkündür her ne kadar o kişi materyal evrende artık var olmasa bile mümkün olduğunu söylüyorum bu arada evet) o fikir doğum aşamasında kalır ama onu yok ederek yerine farklı bir fikir koyduğunda onu geliştirmiş olursun ve bu onu öncekiyle aynı yapar nasıl mı ? Açıklayayım

YOK EDİŞİN YAPIŞTAN DAHA GELİŞTİRİCİ OLMASI

Yaşam ve ölüm arasında bile aynılık kuran bir insan şunu muhakkak biliyordu ilk hali yok etmemiz gerekse bile bu olmadan gelişim olmaz burada neyi kast ediyorum hadi örneklerle daha anlaşılır kılalım

Şimdi varsayalım ki A kişisi 1910 yılında bir heykeli geleceğe miras bıraktı ve aradan seneler geçti sene artık 2010 heykel üzerinde herhangi bir restoratif işlem yapılmaması demek heykelin dejenere olması demek yani onu yaşam ve ölüm uyku ve uyanıklık bağının (zıtlıktan doğan aynılıklar bağının) dışına koymak demek ama o heykeli restoratif işlem uygulamak veya onu yıkıp yenisi yapmak onu ölüm ve yaşam veya diğer zıtlıklar bağına ortak yapmak demektir çünkü asıl olanı yok ederek onu öldürürsün ve yeni formunda yaşatırsın yani bu bir yer değiştirme hatta bağdaşmadır.

E hemen şu argüman önümüze atılacaktır “Heykelin aslını yıkıp yenisini dikerek nasıl onun yenisini ile aynı olduğunu söyleyebiliriz ki ? Ne de olsa o artık orada değil” Asıl olan orada değil diyen bu kişiye de şöyle cevap vermek isterim 2024 senesinde kullandığın cep telefonunu ele alarak onun üzerinden

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

basit bir şekilde şunu söylemek istiyorum Graham Bell'in yaptığı telefon ile seninkinin arasında da bağ olmadığını söyleyebilirsin fakat yaşayanın ölene dönüşüp tekrar yaşayana evrildiğini söylerim bende çünkü asıl olan hala orada olmasaydı sen o cep telefonuna sahip olmazdın bu fikirler içinde böyle ideolojik ve felsefik fikirler gibi mesela aynı fikir yıkılıp yerine yeni bir fikir gelmiş olsa dahi o asıl olanın kendisidir yani onun aynısıdır tıpkı yaşamın ölüm uykunun uykusuzluk ile aynı olması gibi lakin şu meseleye açıklık getirmezsek kafalar karışabilir

ÖNCENİN SONRA İLE YER DEĞİŞTİRMENİN AYNILIĞA ETKİSİ

Bugün bir filozof çıkıp etik alanında ortaya atılmış bir fikri çürütüp onun yerine yeni bir fikir koyabilir lakin yeni aslında yenidir çünkü yer değiştirmek eskiyi yok etmek değil ondan beslenerek gelişmek ölmek ve yeniden doğup bu döngüyü tekrarlamaktır yazılı şematik yolla anlatmak daha kolay olacağından bu yol ile anlatımına renk katıp devam edeceğim

Anne kız evlat doğurur-Kız evlat gelişir-Anne ölür-Kız evlat evlenir-Kız evlat anne olur-Annesinin tecrübelerinden yararlanarak ve kendi bilgisini işin içine katarak çocuk yetiştirir

Annenin ölmesi ile aslında o yeniden doğdu çünkü ondan kızına kalan ile kızı annesinden bir parçayı ayakta tuttu (Kimse bunu bilmeyecek olsa bile belki işin üzücü yanıda bu ha ? Ateşi bulan insanı tanımıyoruz ama onun bulduğu ateş ölüp dirilerek yani yer değiştirerek günümüzde metalurji gibi alanlarda evimizde bulunan ocaklarda veya sirkelerde sirk oyuncularının gösterilerinde yaşıyor)

Bu işin yok eden kısmı hadi bir de yapıcı kısma değinelim

YAPANIN YOK EDİCİLİKTEN ARINIP ÖNCE VE SONRA ARASINDA KAYBOLMASI

Ülkelerin kanunları var ve bu kanunlar zamana göre değişmeli aksi takdirde kanunlar ülkedeki milletin aleyhine olacak şekilde yön bulamaz işte biz bu örneği baz alarak konuştuğumuzda şuna varıyoruz yapıcılık aslı yok etmediği için aynılığı öldürüyor.Örnek:

Kanun yapıldı-50 yıl geçti ve konjektürel durum değişti-Kanun hala değişmedi ve aslonan ileri taşınmadı-Halk ayaklandı ve devrimle kanunlar değiştirildi-Kanun yıkıcılıkla ileri taşındı ve aynılığa kavuştu

Bu yazılı şematikten de belli olacağı gibi er ya da geç yıkıcılık galip gelecek yapıcılık ölecek çünkü yapıcılık aynılığı öldürüyor yıkıcılık ise aynıyı yaşatıyor ve bunu ya has olanı değiştirerek ya da onu toptan yok ederek yapıyor unutmamak lazım bir şey toptan yok olsa bile onu yok eden etkidir onun yerine geleni doğuran

Daha yazılacak şey kalmadı sananlar varsa yanılıyorlar çünkü ben bu denemeye biraz daha renk katmak istiyorum (o renk siyah olacak olsa bile)

AHLAKİ YÖNDEN ÖNCENİN SONRA İLE AYNI SONRANIN ÖNCE İLE AYNI OLMASI

Hadi bir mahkeme salonu düşünelim bu mahkemenin kanunlara uyan bir mahkeme olduğunda hem fikiriz ve şunu mahkemede kararlaştırmaya çalışıyoruz katil olarak yargılanan bu adam ceza almalı mı ? E tabi olan olaydan bahsetmeden bu soruya cevap aramak saçma olur

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

Katil olduğu söylenen kişi yolda giderken bir dilenci ile karşılaşır ve dilenci ondan para ister katil olduğu söylenen kişi parayı vermeyi reddeder ve oradan uzaklaşır fakat dilenci onu takip ediyordur hatta bir süre sonra dilenci parayı zorla almaya çalışınca katil olarak yargılanan kişi dilenciği öldürür ve buna sebep olarak da dilencinin fiziksel mülk alanını gaspa kalkıştığını bu yüzden öldürdüğünü söyler ve mahkemeye çıkar mahkemede ceza alması demek fiziksel mülk alanına gaspın meşrulaştırılması demek ceza almaması demek bu durumun tam tersi demektir bu mahkeme de haber olarak ülkede dalga dalga yayılırsa ve halktan kanunları değiştiren bir tepki gelirse alın size yıkıcı etki

Bunu anlatarak konudan koptuğumu düşünmenizi istemem çünkü ben şuraya varmak istiyorum. O ölen dilenci muhtemelen kimse tarafından tanınmıyordu doğru şekilde ama onun etkisi ile kanunlar değişti ve fiziksel mülke gasp meşrulaştı yani dilenci aynışma aparatı oldu önce ile sonrayı değiştirdi ve bunun gibi bir olay olana dek de muhtemelen yapıcı etkide kalacak bu durum

Peki bu durumu böyle kullanmak ahlaki mi ? İnsanların bunu bilerek önceyi sonraya taşıırken iyi olan önceyi yıkıcı etkiyle kötü olan sonraya çevirmesi ahlaki mi ? Eğer bundan faydalanarak dükkan soyan mafyaya sorarsanız evet ama soyulan esnafa sorarsanız hayır (Buradan da okurumuza veya okurlarımıza ahlaki ters köşe sunmuş olayım çünkü önceyi sonrayı çevirirken hangi ahlaki standartlara uyulacağı muamma)

ESERLER ÜZERİNDEN KONUYA BİR BAKIŞ

Diyelim ben Hemingway'in Çanlar Kimin İçin Çalışıyor adlı eserinden etkilenerek orada işlenen konuya benzer konulu bir eser yazmak istedim ve yazdım da hatta eserim o kadar çok sevildi ki Hemingway'in eseri gölgede kaldı unutulmaya yüz tuttu ve bir süre sonra insanlar benim eserimi okumaktan tartışmaktan Hemingway'in eserini unuttu işte bu yıkıcı bir etkidir çünkü ben Hemingway'in eserini baz alarak benzer konulu bir eser yazmıştım bu önce ve sonranın aynılığından kaynaklıdır hadi yazılı şematikle bunu daha anlaşılır kılalım

Hemingway'in eserinden etkilendim-Ona benzer eser yazmak istedim ve yazdım-Eser çok tutuldu ve örnek aldığım eseri gölgede bıraktı-Örnek aldığım eser unutulmaya yüz tuttu-Hemingway'in eseri önce konumuna düştü-Benim eserim sonra konumuna düştü ve bu sayede aynışma sağlandı ve yer değiştirme oldu

Benim eserimin Hemingway'in eserini gölgede bırakmış olması belki onu yok etti fakat onu başkalaştırarak sonraya taşıdı çünkü benim eserimde onun eserinden iz var ve eserim bu sayede yaşama fırsatı buldu

YAPICILIĞIN BÜYÜK TEHLİKESİ

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

Yapıcılık denince çoğu insanın aklına muhtemelen artı değer üretimi gelir fakat burada konu o yapıcılık değil sonraya taşınıp aynılaşmayı tamamlayamamış yapıcılıktır bu yapıcılıkta bir şey olur ve o şey yıkıcılığa uğramazsa zararlı olur çünkü zaman akıyor ve zamanı hareket olarak algılamalı değil mi ? Eh ama gelin görün ki her zaman insanlar bunu algılayamıyor neyse konumuz bu değil. Demek istediğim şey şu yapıcılar yapar ve yaptığını olduğu yerde bırakır yıkıcılar ise yapıları ya reforme eder ya da yıkip onu sonraya geçirip aynılaştırır unutmamalı ki önce yıkılmadan ondan doğan dersin notuyla sınıf atlayıp daha yüksek kademelere varılamaz.

TEORİDEN PRATİĞE GEÇİŞ ÇAĞRISI

Herakleitos için teorisini sözleri ile vurgulamış ama mesele teoride değil pratiktedir fikirler ancak pratikte işlerse mana kazanır bu deneme yazılanlarda pratiğe dökülürse mana kazanırlar fikirleri yanlışa düştüğünde yeni fikirlerin kapısını aralamayan her insan yapıcıdır fakat fikirleri doğru olsa bile onları düşünüp değiştirmeyi isteyebilen yıkıcıdır çünkü asıl olanı reforme veya yok etmek nedir bilir bunu her birey bilmelidir (bilemeyecek olsa bile yazayım dedim).

PRATİĞE GİDİŞTE YOL HARİTASI

Dedemin 78 yaşları civarında öldüğünü hatırlıyorum onu en son bu yaşlarına yakınken görmüştüm ve onu gördüğümde o hala çalışıyordu duvarın üstüne tel örgüleri örüyordu işte bu yıkıcılık pratiğidir ölü ve dirinin uyuyan ve uyananın genç ve yaşlının aynılığının pratiğidir çünkü o tel örgüleri gören insanlar onun yetmeyeceği günü fark edip onu geliştirecekler (tabi yapıcı değilse) ve bu gelişim o telleri yok oluşu ile sonuçlanıp sonraya taşınmada yol olacak çünkü o telin izlerinin takibi ile ulaşılan yolun sonudur aynılık.

PRAGMATİZM AÇISINDAN BİR BAKIŞ

Pragmatist (faydacı) birisi bu yazılanları okusaydı muhtemelen aklından şu geçerdi “Benim kriterlerimin faydasına olacak mı ? olacak ise nasıl olacak pratiğe nasıl konacak” Yapıcılığı tanıyan bir pragmatist hemen onu ahlaki ilkelerinin dışına koyardı çünkü yapıcılığın faydadan çok zarar verdiğini bilir fakat yıkıcılığı gören bir pragmatist hemen ahlaki ilkeler piramidine yıkıcılığı sokardı çünkü eğer yıkıcı olursa fayda şematini kafasında şöyle kurardı.

Yıkıcı olursam önceden gelenle sonraya kapı açarım-Öncenin parçalarını kullanarak gelişmiş sonraya yön haritası çizerim-Bu sayede faydama kapı açacak bir eylem gerçekleştirmiş olurum.

Bu örnekleri pragmatizm üzerinden verdim çünkü pragmatizm işi pratikle olan bir felsefi fikir yani denememin bahis konusu en iyi o anlamlandırıp uygulayabilir. Ne de olsa bir pragmatiste neden yıkıcı olduğunu sorduğunuzda size şunu der. “Yıkıcı olup öncelyi sonraya taşıyıp aynılaştırmayı sağlırsam bunun yararına olacağını hatta öncenin yok olmadığını sonranın içinde yaşadığını bilirim çünkü yok oluştan kasit gelişimdir”.

ÖNCEYİ SONRAYA TAŞIMAZSAK NE OLUR

-Edebi yaşamda durgunluk

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

-Bilimsel yaşamda durgunluk

-Felsefi yaşamda durgunluk

Ve belki de hepsinin yok oluşu

Örnekler çoğaltılabilir mesela günlük hayattan örnekle önceyi sonraya taşımazsak ne olacağını açıklayayım

Bir hastalıktan muzdaripsiniz ve bu hastalığa karşı gelebilmek için kullanmanız gereken bir ilaç var fakat bu ilaç sizi iyileştirmektense size zarar veriyor fakat siz yapıcı düşünüp o ilacı değiştirmiyorsunuz ve bunun sonucu olarak ölüyorsunuz (Kötü olurdu) Fakat yıkıcı düşünüp ilacı değiştirseydiniz iyileşecektiniz bu sayede önceyi sonraya taşımış olacaktınız ne de olsa önce ki ilacın zararınıza olduğunu bilerek faydalı ilacı kullandınız yani zarar ve fayda arasında ilişki kurup onları aynılaştırdınız.

YAPICILIK NEDEN İDİOTİZM PRATİĞİDİR

-Öncenin sonraya evrilmesine engeldir

-Sığ fikirlilik yanlısıdır

-Eski ile yetinmeyi savunur

Gelişmemiş toplumların özelliklerine bakınca da bunlar görülür

Ve şunu fark ettiniz mi sormak istiyorum iyi olarak algılanan yapıcılık ve kötü olarak algılanan yıkıcılık kavramlarının yerini genel kanıya aykırı olarak farklı alanlara oturttum genel kanı önceydi benim yaptığım ise sonraydı önceden doğan bilgi birikimi ile sonrayı yarattım bu da benim denemem üzerinden bir örneklendirme olsun hadi.

İdiotizmin pratiğine dökülmüş hali olan yapıcı insan bunu böyle düşününemezdi belki de takdiri size bırakıyorum.

ZITLIĞIN AYNININ TEMELİNE OTURMASINDA MANTIKSAL PROBLEM VAR MI ?

Zıt dediğimiz şey aynı olmayandır fakat ben bu denememde zıtlığı aynının temeline koyarak fikirler ortaya koydum çünkü zıtlık sayesinde öncenin sonraya evrileceğini biliyorum önce A sonra B bile (yani zıt olsalar) olsa B A olmadan var olamazdı çünkü onun izlerini takip ederek onu yok edip yerini aldı ve aynılaştı A B sayesinde var çünkü içinde onu barındırarak savunma yapabiliyor (Mahkeme örneğini hatırlayınız).

Herakleitos'un alıntısı üzerinden yazılan bu deneme de ayrı bir yıkıcılık örneğidir belki onu yok etmedim veya reforme de etmedim sadece yeni bir tartışma ortamı yarattım kim bilir belki Herakleitos bu alıntısıyla bir yıkıcılık örneği sergilemiştir belki de daha önce duyduğu veya gördüğü bir şeyi baz alarak bunu söyleyerek duyduğu ve gördüğünü yıkıp o yıktığı sayesinde bu sözle geleceğe ışık tutmada rol oynamıştır.

DÖNÜŞÜM SONRASI SÜREÇ

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

Diyelim yıkıcı etki vuku buldu ve önümüzde yeni bir olgu var bunun sonrası süreç ne olacak dediğimizde döngü diyecek olanlar çıkacaktır çünkü insan ister istemez şunu düşünebilir “Yıkıcı zihin yapısına ulaşmak gelişmek demektir e bu genele yayılmasaydı bu olmazdı geneli bu saatten sonra değiştirmekte o kadar kolay değil o halde bu süreç döngüler halinde devam edecek” Fakat yıkıcılığın yapıcılığa evrileceği durumu zayıf görüp onu pas geçmemek lazım toplumların içinde dejenere gruplar ortaya çıkıp yıkıcılığı yapıcılığa çevirmeyi bekliyor olabilir işte taa nereden girdik nereye gidiyoruz demeden bir sonraki başlığa geçiyorum ne de olsa bu denemede bir alıntı üzerinden birden çok konu çıkarabiliriz değil mi ?

YIKICI KAFA YAPISININ YERLEŞMESİNDE EĞİTSEL SÜREÇ

Şimdi varsayalım ki toplum yıkıcı kafa yapısına ulaştı ve bunu döngüsel süreçte koruma taraftarı dejenere grupların önüne geçmeli bunun için bunun yaparken de eğitsel süreci atlamamalı ona ağırlık vermeli bu ağırlıktan kastımız ise :

- İlkokul çağından itibaren çocuklara yıkıcı fikir empozisi
- Dejenerasyona uğramaması için toplumun sürekli üretkenlik haline sokulması
- Kollektif Pragmatist bilinç empozisi
- Amaç verilmesi

Amaç maddesi çok önemli çünkü amaçsız insan yolunu kaybetmiş insandır ve bu insan bir işe yaramaz o amaç toplumdan topluma değişebilir yeter ki kişiye yıkıcı kafa yapısı soksun onu önceden sonraya olan aparatı kullanmada etkin kılsın değişimin ne olduğunu kavratsın

DEJENERE GRUPLARIN ISLAHI VEYA YOK EDİLİŞİ

Tamam şu bir gerçek ki bütün toplumlar kendi dejenere gruplarını içlerinde barındırıyor ki bunun önüne geçmek şuanlık mümkün değil ama bu dejenere gruplaşmasını en aza indirmek mümkün bu da o grupların tespit edilip ya ıslah edilmesiyle ya da yok edilmesiyle yapılır ıslah yolunu seçersek önümüze Burgess’ın Otomatik Portakal eserinde ki ana karakter olan Alex gibi figürler türemesi riskini göze almamız gerekecek (İslahın bir süre etkisini kaybetmesi durumunu yaşamıştı Alex) Yok etme yolunu seçersek de bir süre sonra dejenere grupların örgütleşip arındırma işlemini yapanları canavar olarak göstermesi durumu ortaya çıkabilir fakat bu yıkıcı zihin yapısının yerleştiği toplumlarda zor bir ihtimal bu yüzden ilk ihtimale yoğunlaşacağım

ISLAH SÜRECİNDE ZİHİN YAPISINI KAVRATMA

Kanunlarla korkutup caydırmamalıyız kanunların insanların yararına kararlar olduğunu insanlara kavratmalıyız mantığı ile olaya bakacak olursak sonsuz şiddet bir yere kadar bu yolla sürekli ıslah mümkün değil fakat yıkıcı zihin yapısının ıslah edilecek kişiye kavratılması ve bu zihin yapısının ıslah edilecek kişiye “Bak bu senin yararına” şeklinde kafasına sokulması lazım aksi takdirde ıslah edilecek kişinin ıslahı başarısız olur.

-Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN Anısına-

VII. FELSEFİ DENEME YAZMA YARIŞMASI

Aslında mantık çok basit rehabilite et edemiyorsan yok et düsturu benimseniyor burada ancak bu düstura sahip toplumlar güçlü sosyolojiler kurabilir ve o sosyolojinin insanları önceyi sonraya taşıyıp aynılığı sağlayabilir

Biliyorum 7 sayfa kısa görünüyor deneme için fakat dönüşüm-yarar-zarar üçgeni ve onun alt alanlarında süre gelen bir alıntıdan en fazla bunu çıkarabilirim ve denemin nasıl olduğuna dair takdiri size bırakabilirim.